

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 4, 2020 | 30.04.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.4.85](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.85)

УДК 334.722.012.64:005.332.4

Н. В. Гришина,

к. е. н., доцент,

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ORCID ID: 0000-0003-1768-750X

Д. С. Войт,

к. е. н., докторант,

Міжнародний університет бізнесу і права

ORCID ID: 0000-0003-3406-2237

І. О. Коваленко,

студентка,

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ORCID ID: 0000-0003-0102-4066

К. В. Асламова,

студентка,

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ORCID ID: 0000-0003-1669-381X

ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА РЕГІОНУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

N. Hryshyna

PhD in Economics, Assistant Professor of Management Department,

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

D. Voit

PhD in Economics, competitor for doctor's degree,

International University of Business and Law

I. Kovalenko

students Admiral Makarov National University of Shipbuilding

K. Aslamova

students Admiral Makarov National University of Shipbuilding

ECONOMIC DIAGNOSTICS OF THE COMPETITIVENESS OF SMALL BUSINESS ENTITIES IN THE REGION AND WAYS TO INCREASE IT

Метою статті є проведення економічної діагностики конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва регіону та обґрунтування шляхів її підвищення. При дослідженні сучасного стану малої підприємницької діяльності Миколаївської області, було виявлено певні економічні, територіальні та соціальні переваги та перспективи для покращення майбутнього розвитку. На підставі програми економічного розвитку малого та середнього підприємства у 2019-2020 рр, було обґрунтовано SWOT-аналіз, в якому зазначено сильні сторони малого бізнесу в регіоні, слабкі сторони і можливості та загрози.

Запропоновано механізм формування сприятливого середовища для розвитку малого підприємництва регіону, що вимагає: нормативно-правового, фінансово-кредитного, організаційно-економічного, кадрового забезпечення та механізму його розвитку в цілому. На нашу думку, формування такого механізму підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва Миколаївського регіону має визначати передумови, пріоритетні напрями та мету його реалізації

Удосконалено напрями підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва регіону: розвиток співпраці влади, інвесторів, малих підприємств, передусім підтримка інноваційно активних підприємців; покращення умов розвитку бізнес-клімату міста; розвиток державно-приватного партнерства; співпраця влади та малого й середнього підприємництва; залучення інвестицій в малий та середній бізнес.

Доведено, одним з шляхів вирішення питань розвитку малого підприємництва та підвищення його конкурентоспроможності має стати активізація взаємодії малих, середніх і великих підприємств, тобто їх економічна інтеграція, що сприятиме розвитку підприємств малого бізнесу в умовах кризи, підвищенню обсягів виробництва і реалізації продукції і послуг, забезпеченню його ефективного функціонування як конкурентоспроможного суб'єкта господарювання. Запропоновано основні переваги інтеграції малого бізнесу з середніми і великими компаніями, серед яких: форма кооперації субпідряд, франчайзинг, венчурні компанії, кластер.

Запропоновано концепцію конкурентоспроможності малого підприємництва у Миколаївській області, яка має включати передумови, фактори, результати підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва, що відображає системний підхід до його побудови.

The purpose of the article is economic diagnostics of the competitiveness of small business entities in the region and justification of ways to increase it. In the process of researching the current state of small business in the Mykolaiv region, certain economic, territorial and social advantages and prospects for improving future development were identified. Based on the program of economic development of small and medium-sized enterprises in 2019-2020, a SWOT analysis is substantiated, which outlines the strengths of small business in the region, weaknesses, opportunities and threats.

A mechanism for creating a favorable environment for the development of small businesses in the region is proposed, which requires: regulatory, financial, credit, organizational and economic, human resources and the mechanism of its development as a whole. In our opinion, formation of such mechanism of improving of the Mykolaiv region small businesses competitiveness should define preconditions, priority directions and purpose of its realization.

The directions of increasing the competitiveness of small businesses in the region are improved: development of the cooperation between the authorities, investors, small enterprises, first of all the support of innovatively active entrepreneurs; improvement of the conditions of development of business climate of the city; development of public-private partnership; cooperation between the authorities and small and medium-sized enterprises; attracting investment in small and medium-sized businesses.

It is proved that one of the ways to solve the problems of small business development and increase its competitiveness should be activation of the interaction of small, medium and large enterprises, that is, their economic integration, which will facilitate the development of small businesses in times of crisis, increase production and sales of products and services, and ensure its effective functioning as a competitive business entity. The main advantages of integration of small business with medium and large companies are offered, including: form of subcontract cooperation, franchising, venture companies, cluster.

The concept of competitiveness of small business in the Mykolaiv region is offered, which should include the prerequisites, factors, results of increasing the competitiveness of small business

reflecting the systematic approach to its construction that reflects the systematic approach to its construction.

Ключові слова: конкурентоспроможність; мале підприємництво; механізм; концепція; інструменти підвищення; регіон.

Keywords: competitiveness; small business; mechanism; concept; promotion tools; region.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасній кон'юктурі ринку праці зміна клімату відбувається майже не кожен день. Великий бізнес, із значними оборотами виготовлення продукції не завжди має змогу пристосуватись до змін середовища, і потерпає поразки. Але малі підприємства мають можливість швидко адаптуватись і змінювати направленість своєї діяльності, за останні роки в Україні малий та середній бізнес набуває все більшого розвитку.

Малий бізнес частіше перебуває у сфері торгівлі, надання послуг, виготовлення одягу, іграшок та інші. За даними ООН, на малих та середніх підприємствах виробляється від 30 до 60% національного продукту – залежно від країни. Вітчизняний малий та середній бізнес дає тільки до 15% ВВП. Через це, вітчизняні суб'єкти малого підприємництва вимагають постійний інноваційний розвиток у різних галузях ринку та підвищення конкурентоспроможності. В зв'язку з цим, актуальним стає питання щодо необхідності дослідження інструментів підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва регіону у різних нішах ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику визначення підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання знайшли своє відображення у працях таких вітчизняних вчених, як: Бутенко А. І., Варналія З.В., Діденко Є.О., Гельмана В.М., Головніна І.М., Парфенчука І.О., П'ятницької Г.Т. та інших. Завдяки дослідженням науковців, було знайдено вирішення проблем напрямів підвищення конкурентоспроможності в умовах економічної нестабільності, але питання конкурентоспроможності малого підприємництва у певних галузях на регіональному рівні, через постійну зміну кон'юкттури ринку потребують подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є проведення економічної діагностики конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва регіону та обґрунтування шляхів її підвищення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Мале підприємництво є невід'ємною складовою світового господарства як найбільш масова, гнучка і динамічна форма ділового життя. Слід зазначити, що малі підприємства в Україні за кількістю займають найбільшу частку до загальної кількості суб'єктів господарювання, які складають в 2018 р. 90,8% або 339374 одиниць [1]. Але, за статистичними даними, кількість зайнятих та найманих працівників суттєво зменшується починаючи з 2013 р. Причиною цього, вперш за все, є значне податкове навантаження на суб'єктів малого підприємництва та адміністративний тиск з боку контролюючих, адміністративних органів.

Згідно Індексу підприємницького настрою (Amway Entrepreneurial Spirit Index, AESI), в Україні частка людей, що хотіли б відкрити свою справу, у 2018 році становив 21% [2]. Такі значення є загалом досить низькими у порівнянні з розвинутими країнами. Так, як є основні проблеми з фінансування малого підприємництва, а саме: високий відсоток кредитування, нерозвинена на достатньому рівні сфера альтернативних джерел фінансування, таких як: лізинг, факторинг, венчурні фонди, недостатня фінансова допомога з боку держави, а також велике податкове навантаження.

Перейдемо до Миколаївської області – це один з високорозвинених індустріальних регіонів України. В області налічується 19 адміністративно-територіальних районів та 5 міст обласного значення. В загальнодержавному поділі на частку промислового комплексу області припадає 2,15% реалізованої промислової продукції.

Миколаївський регіон займає в 2018 році 3,3% до загальної кількості підприємств по Україні. Лідерами є м. Київ (26%) та Дніпропетровська (8,1%), Одеська (7,0%), Харківська (6,6%), Київська (5,6%) області.

Інфраструктура підтримки малого бізнесу на даний час є багатофункціональною, тобто спектр видів допомоги, які надають її структурні елементи, є достатньо широким – від консультацій та навчання підприємців-початківців до лізингу обладнання чи надання в оренду приміщень на пільгових умовах. Кількість суб'єктів інфраструктури підтримки малого та середнього бізнесу Миколаївського регіону складає 561 одиниць за 2018 рік, які включають: бізнес-центри – 14, бізнес-інкубатори – 2, лізингові центри – 1, фонди підтримки підприємництва – 8, інформаційно-консультативні установи – 62. За минулий рік було проведено багато різноманітних навчальних семінарів, тренінгів, які склали – 32 та кількість учасників – 1042 [4].

Дослідження основних показників діяльності малого підприємництва Миколаївської області свідчать про те, що за останні роки найбільш активними є малі підприємства, кількість яких почала збільшуватись з 2017 р., а в 2018 році досягла максимального показника – 11077 підприємств [5].

Всього в секторі малого підприємництва області на кінець 2017 р. було зайнято більше 45,8 тис. осіб або 37% зайнятого населення працездатного віку, що є найвищим показником за останні три роки. В 2018 р. зменшилось зайнятих на 231 осіб у порівнянні з 2017 р. Але щороку збільшується кількість малих підприємств в розрахунку на 10 тис. населення, що свідчить про відновлення тенденції до розвитку малого бізнесу Миколаївщини. Поряд з цим, за цей період відмічається скорочення чисельності зайнятих на 1893 осіб.

Кількість зайнятих із кожним роком зменшується, а найнижчий показник зайнятих спостерігається на малих підприємствах у 2016 році – 26%, але починаючи з 2017 року ситуація почала покращуватись. Однією з головних причин такої ситуації може бути складна та невідповідна економіці України система податкових платежів і як наслідок – приховування деякої кількості працюючих на підприємстві, тобто підвищення рівня тіньової економіки в країні та старіння населення, міграція із сільської місцевості до розвинених великих міст.

За 2013-2016 рр. в області спостерігалось зменшення чисельності найманих працівників на малих підприємствах. Починаючи з 2016 року ситуація почала покращуватись, збільшилось кількість найманих у порівнянні з 2015 р. на 1,6 %. Варто відмітити в 2018 році у порівнянні з 2015 р. кількість найманих працівників зросла на 5,4%.

Протягом 2018 року малими підприємствами області було реалізовано продукції, товарів та надано послуг на 50349570,8 тис.грн. Найбільшу нішу займали такі види економічної діяльності (у % до загального обсягу реалізації відповідного виду діяльності області): будівництво – 74,2 %, сільське, лісове та рибне господарство - 66,5 %, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 63,5 %, професійна, наукова та технічна діяльність – 59,9 %, тимчасове розміщування й організація харчування – 48, 1 %, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 25,1 %.

В Миколаївській області протягом 2014–2018 рр. частка прибуткових та збиткових малих підприємств не зазнавала істотних змін: 78,8 % становили прибуткові підприємства та 21,2 % збиткових [5]. (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка показників малого підприємництва Миколаївської області за 2014 – 2018 рр.

Аналізуючи дані, наведені на рис. 1 можемо стверджувати, що протягом 2014–2016 рр. спостерігалася чітка тенденція до зменшення збитків малих підприємств Миколаївської області. Однак з 2017 р. ситуація змінилась, так малі підприємства досягли рівня збитків до 21,7% до загальної кількості суб'єктів господарювання. В 2018 році трохи покращилась ситуація у прибуткових підприємствах.

Проведений аналіз показує, що в діяльності малого підприємництва регіону існують труднощі створення підприємств малого бізнесу, труднощі із збільшенням зайнятості працівників

Суб'єкти малого підприємництва потребують проведення більш деталізованого аналізу зовнішніх і внутрішніх факторів, а також можливості і загрози розвитку малого бізнесу регіону. Отже, постає потреба в проведенні більш глибокого SWOT-аналізу щодо стану малих підприємств в Миколаївській області (табл. 1).

Отже, виявивши сильні сторони можна зазначити що малі підприємства в регіоні дуже адаптовані на зміну клімату кон'юнктури ринку, при чому малі підприємства мають великі можливості, котрі не використовують для покращення діяльності. Серед слабких сторін, хотілося б зазначити натиск зі сторони держави, і високі податкові ставки, що не викликають жодної мотивації для покращення та розвитку малих підприємств. Серед загроз одним із головних факторів є інфляція і в цілому не стабільний стан курсу валют в країні, що не дозволяє малим підприємствам йти на великі ризики.

Таблиця 1.

SWOT-аналіз малого підприємства у Миколаївській області

<p style="text-align: center;">СИЛЬНІ СТОРОНИ (STRENGTHS)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вигідні логістичні можливості. 2. Швидка зміна попиту на ринку. 3. Велика частка малих підприємств. 4. Можливість розвитку підприємства серед соціально-вразливих верств населення. 	<p style="text-align: center;">СЛАБКІ СТОРОНИ (WEAKNESS)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Високі податкові ставки для малих підприємств та обмеженість ресурсів. 2. Недосконала нормативно-правова база. 3. Низький рівень заробітної плати найманих працівників. 4. Низький рівень інвестицій у малі підприємства. 5. Низька інноваційна активність між малими підприємствами. 6. Низька купівельна спроможність споживачів.
<p style="text-align: center;">МОЖЛИВОСТІ (OPPORTUNITIES)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Використання природного, географічного, трудового, промислового потенціалу. 2. Використання міжрегіональних зв'язків. 3. Наявність великої кількості різноманітних ніш на ринку. 4. Розширення форм фінансово-кредитної допомоги малим підприємствам. 	<p style="text-align: center;">ЗАГРОЗИ (THREATS)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Військовий конфлікт на сході країни. 2. Великий тиск на платників податків. 3. Інфляційні ризики. 4. Нестача фінансово-кредитних ресурсів для малих підприємств. 5. Низький рівень співробітництва між великими підприємствами.

Джерело: побудовано автором на основі [4]

Як зазначається у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, одною зі стратегічних цілей соціально-економічного розвитку регіонів є підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, що може бути досягнуто в результаті створення оптимальних умов для розкриття власного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг їх економіки [6].

В умовах трансформаційних змін в економіці, розвиток суб'єктів малого підприємництва повинен бути пріоритетним завданням в економічній політиці України та у програмах розвитку регіонів, тому що від динамічного та стійкого функціонування цього сектору залежать формування ефективного конкурентного середовища та підвищення рівня життя населення. Свідченням цього є наявність переваг функціонування малого підприємництва, основними з яких є: спроможність до запровадження досягнень науково-технічного прогресу; гнучкість виробництва; активна співпраця з великим і середнім бізнесом; швидке прийняття управлінських рішень; досвід і кваліфікація персоналу.

Миколаївський регіон являється одним із розвинених регіонів України, серед пріоритетних напрямів розвитку якого визначено активізацію діяльності малого і середнього підприємництва. Так, в рамках ініціативи ЄС «EU4 Business» у Миколаївській області за результатами конкурсу з 2017 року функціонує Центр інформаційної підтримки бізнесу. Даний Центр надає комплексну інформаційну підтримку бізнесу (ЦіПБ). В м. Миколаєві ЦіПБ організовує масштабні бізнес-тренінги, навчальні семінари, круглі столи, конференції та регіональні форуми, що допомагають малому та середньому бізнесу ставати більш конкурентоспроможними, підвищувати рівень ведення підприємницької діяльності, знаходити нових бізнес-партнерів та виходити на нові ринки [4].

Слід відзначити, що формування сприятливого середовища для розвитку малого підприємництва регіону вимагає: нормативно-правового, фінансово-кредитного, організаційно-економічного, кадрового забезпечення та механізму його розвитку в цілому. На нашу думку, формування такого механізму підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва Миколаївського регіону має визначати передумови, пріоритетні напрями та мету його реалізації (рис. 2).

Рис. 2. Механізм підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва Миколаївського регіону

Важливим завданням являється визначення перспективних видів діяльності для суб'єктів малого підприємництва Миколаївського регіону, як передумови підвищення їх конкурентоспроможності. Одним з важливих і пріоритетних видів економічної діяльності Миколаївського регіону є транспортний комплекс, який забезпечує потреби народного господарства та населення і являється важливим фактором реалізації її значного і вигідного геостратегічного потенціалу. Миколаївська область має розгалужену транспортну систему, в структурі якої функціонує 1 міжнародний аеропорт, 4 морських порти, 1 річковий порт, підрозділи залізниць, кілька тисяч автоперевізників різних форм власності, які працюють на ринку автотранспортних перевезень. Через територію області проходять п'ять автомобільних шляхів державного значення та міжнародні автомобільні транспортні коридори. Розвиток транспортної галузі регіону відіграє важливу роль у підвищенні його конкурентоспроможності, активізації масштабного співробітництва з іншими країнами.

У структурі регіональної економіки Миколаївщини важливе місце займає агропромисловий комплекс, який включає такі сфери: сфера забезпечення сільського господарства засобами виробництва та різними видами устаткуванням; сільське господарство; сфера заготівлі, зберігання й переробка сільськогосподарської продукції. Головною складовою агропромислового комплексу є сільськогосподарський сектор, структуру якого формують галузі рослинництва й тваринництва. Протягом останніх років залишається стабільною частка малих підприємств у загальній кількості сільськогосподарських підприємств. В сільському господарстві регіону відбувається постійне підвищення зайнятих та найманих працівників сектору малого підприємництва, що сприяє вирішенню питань соціального розвитку регіону.

Слід відзначити, що наступним важливим напрямом підвищення ефективності використання можливостей малого підприємництва Миколаївської області також є розвиток різноманітних видів туризму, що є перспективним з огляду на її значний природний, туристично-рекреаційний, та культурно-історичний

потенціал. Регіон має гарний природно-заповідний фонд, який включає: біосферні та природні заповідники, регіональні ландшафтні парки (Кінбурська коса», «Гранітно-степове Побужжя», «Тілігульський», «Приінгульський»), пам'ятки природи, заповідні урочища, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва. Розвиток туристично-рекреаційної сфери у Миколаївському регіоні потрібно розглядати як інструмент мобілізації його конкурентних переваг, посилення ділової активності, підвищення рівня зайнятості населення, покращення фінансових показників діяльності суб'єктів господарювання, формування позитивного туристичного іміджу регіону.

Сучасний стан економіки вимагає розвитку, взаємодії та коопераційних зв'язків між малими та великими підприємствами, що являються об'єктивною необхідністю, яка випливає із закономірностей суспільного поділу праці, так і передумовою їх розвитку, формою розв'язання основної суперечності малого підприємництва. Тому великі підприємства виступають важливим елементом зовнішнього середовища малого бізнесу, володіючи значним потенціалом підтримки його розвитку через формування і ефективне функціонування різних форм господарської інтеграції. Великий бізнес створює передумови підвищення своєї ділової активності, налагодження нових шляхів збуту готової продукції, впровадження нових технологій на основі використання гнучкості, маневреності малих фірм.

На нашу думку, одним з шляхів вирішення питань розвитку малого підприємництва та підвищення його конкурентоспроможності має стати активізація взаємодії малих, середніх і великих підприємств, тобто їх економічна інтеграція, що сприятиме розвитку підприємств малого бізнесу в умовах кризи, підвищенню обсягів виробництва і реалізації продукції і послуг, забезпеченню його ефективного функціонування як конкурентоспроможного суб'єкта господарювання [8]. Великі підприємства, в свою чергу, також очікують від такої співпраці позитивних результатів, серед яких можна відзначити такі, як: мінімізація кількості виробничих та збутових операцій, що впливають на зменшення витрат, скорочення технологічного циклу, здешевлення виготовленої продукції.

Досвід розвинутих країн показує, що їх економіка ґрунтується на двох складових елементах – на малому бізнесі, який створює конкурентне середовище і забезпечує гнучкість виробництва, та на великих організаційно-господарських структурах, які є стабільними і спроможними реалізувати науково-технічні новачі. Великі міжгалузеві господарські структури являють інтегровану підсистему, представлену сукупністю фірм, пов'язаних договірними, господарськими, фінансовими, субпідрядними та іншими відносинами та які можуть мати і юридичну залежність між собою (коли створюються дочірні або майнові залежні фірми).

З огляду на вищезазначене, вважаємо доцільним розглянути основні переваги інтеграції малого бізнесу з середніми і великими компаніями, серед яких:

1. Форма кооперації субпідряд: використання нових технологій та постійна технічна допомога від великого підприємства, участь у виробничому процесі та сфері обслуговування великого підприємства, співпраця з кількома замовниками, можливість спеціалізуватися на виробництві продукції певного асортименту.

2. Франчайзинг: підвищення ділової активності, прибутковості внаслідок отримання готової ніші на ринку; зменшення комерційних ризиків завдяки доступу до випробуваних на практиці технологій, використанню маркетингової концепції великого підприємства.

3. Венчурні компанії: зниження витрат на власні дослідницькі роботи, низький рівень ризику. Розширення фінансово-інвестиційної бази для розвитку малого інноваційного бізнесу. Становлення і розвиток інтегрованого наукоємного виробництва. Доповнення та обмін корисною інформацією щодо інноваційно-інвестиційних проектів, використання інвестиційної експертизи (відбір, попередній аналіз, перевірка та моніторинг проектів).

4. Кластер: формування інфраструктури для власних досліджень і науково-технічних розробок, зниження витрат на НДДКР. Підвищення обсягів реалізації продукції за рахунок формування логістичних зв'язків між учасниками.

В сучасних умовах зростання конкуренції саме інноваційна сфера виступає провідним чинником необхідності співробітництва малого і великого підприємництва.

Варто відзначити, що оскільки процес формування і реалізації напрямів розвитку суб'єктів малого підприємництва має бути спрямований на підвищення їх конкурентоспроможності, а підтримка конкурентоспроможності малого підприємництва являється складним і стратегічним завданням, що вимагає, в свою чергу, побудови відповідної концепції. Формування концепції підтримки конкурентоспроможності малого підприємства має враховувати світовий досвід розвитку малого підприємництва, принципи його діяльності, особливості економічного середовища функціонування малих підприємств, у тому числі за регіональною ознакою, що в подальшому сприятиме соціально-економічному розвитку країн [7]. На нашу думку, процес формування такої концепції має включати передумови, фактори, результати підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва, що відображає системний підхід до його побудови (рис. 3).

Таким чином, підвищення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва і активізація використання його потенціалу має бути пріоритетним завданням розвитку регіону, оскільки функціонування цього сектору економіки сприятиме формуванню ефективного конкурентного середовища, підвищенню інвестиційної привабливості, збільшенню податкових надходжень, забезпеченні потреб населення у різноманітних товарах і послугах, тощо. Крім того, підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва має особливе значення у забезпеченні необхідних соціально-економічних стандартів життя

населення. Зокрема, створення нових робочих місць, що зумовлюється зростанням виробництва конкурентоспроможних товарів і послуг, уможливить підвищення зайнятості населення, забезпечить зростання доходів громадян для гідного, зорового і щасливого життя сьогодні та в майбутньому.

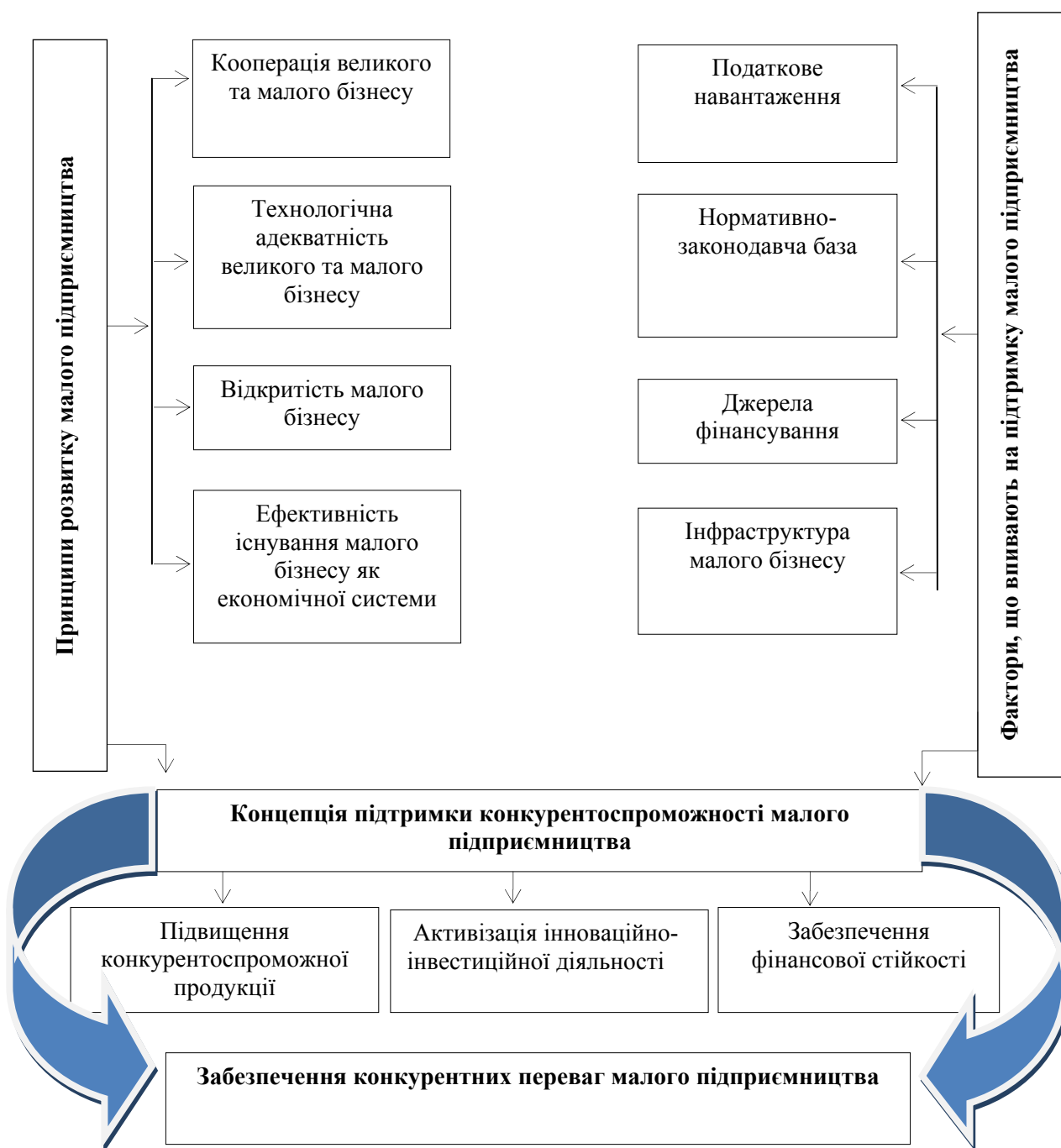

Рис. 3. Формування концепції конкурентоспроможності малого підприємництва у Миколаївській області

Отже, Миколаївська область має могутній територіальний, економічний і соціальний потенціал. Але через відсутність певної освітньої інформації не може використати весь потенціал свого регіону. При наданні повної допомоги від облдержадміністрації міста, не вистачає заінтересованості малих підприємств у розвитку, через обмежений доступ суб'єктів малого і середнього підприємництва до ресурсів, високі податки, недосконалу нормативно-правову базу у сфері підприємництва, низький рівень інвестицій в малі підприємства, невідповідність існуючої інфраструктури підтримки малого та середнього бізнесу, низьку купівельну спроможність, недостатній рівень освіти підприємців. При виправленні всіх недоліків зі сторони влади, ріст підприємницької діяльності буде гарантованим.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. При дослідженні сучасного стану малої підприємницької діяльності Миколаївської області, було виявлено певні економічні, територіальні та соціальні переваги та перспективи для покращення майбутнього розвитку. На підставі програми економічного розвитку малого та середнього підприємства у 2019-2020 рр, було

обґрунтовано SWOT – аналіз, в якому зазначено сильні сторони малого бізнесу в регіоні, слабкі сторони і можливості та загрози.

Запропоновано механізм формування сприятливого середовища для розвитку малого підприємництва регіону, що вимагає: нормативно-правового, фінансово-кредитного, організаційно-економічного, кадрового забезпечення та механізму його розвитку в цілому. На нашу думку, формування такого механізму підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва Миколаївського регіону має визначати передумови, пріоритетні напрями та мету його реалізації

Удосконалено напрями підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва регіону: розвиток співпраці влади, інвесторів, малих підприємств, передусім підтримка інноваційно активних підприємств; покращення умов розвитку бізнес-клімату міста; розвиток державно-приватного партнерства; співпраця влади та малого й середнього підприємництва; залучення інвестицій в малий та середній бізнес.

Доведено, одним з шляхів вирішення питань розвитку малого підприємництва та підвищення його конкурентоспроможності має стати активізація взаємодії малих, середніх і великих підприємств, тобто їх економічна інтеграція, що сприятиме розвитку підприємств малого бізнесу в умовах кризи, підвищенню обсягів виробництва і реалізації продукції і послуг, забезпеченню його ефективного функціонування як конкурентоспроможного суб'єкта господарювання. Запропоновано основні переваги інтеграції малого бізнесу з середніми і великими компаніями, серед яких: форма кооперації субпідряд, франчайзинг, венчурні компанії, кластер.

Запропоновано концепцію конкурентоспроможності малого підприємництва у Миколаївській області, яка має включати передумови, фактори, результати підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва, що відображає системний підхід до його побудови.

Список літератури.

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 15.02.2020р)
2. Глобальне дослідження Amway про підприємництво 2018. URL: <https://news.amway.ua/ager/%d0%b4%d0%be%d1%81%d0%bb%d1%96%d0%b4%d0%b6%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f/>
3. Doing Business-2020. URL: <https://www.doingbusiness.org/> (дата звернення 15.02.2020р)
4. Програми розвитку малого і середньопідприємництва у Миколаївській області на 2017-2018 роки та затвердження. Програми розвитку малого і середнього підприємництва у Миколаївській області на 2019-2020 роки. URL :<https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/decreeProject/15451247725c18bba45d2d1.pdf>
5. Головне управління статистики у Миколаївській області. URL: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 15.02.2020р)
6. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2027 року: «Розвиток та єдність, орієнтовані на людину». URL: <http://www.strategy.kharkiv.ua/docs/SSRD.pdf> (дата звернення 16.02.2020р)
7. Миколаївська обласна рада. URL: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/decree/15470322945c35d6e6ae670.pdf> (дата звернення 16.02.2020р)
8. Дзядук Г.О. Механізми державного регулювання розвитку малого та середнього агробізнесу в Україні: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02/ Національна академія державного управління при президентіві України. Харків, 2019. 219 с.
9. Іртищева І.О., Крамаренко І.С. Інвестиційна привабливість економіки: міжрегіональні асиметрії. *Регіональна економіка*. 2014. №2 (72). С.84-95
10. Крамаренко І.С. Регіональна структура інвестиційного потенціалу: сучасний стан та концептуальні підходи. *Вісник ХНАУ*. 2019. № 4. С. 150-162.
11. Крамаренко І.С., Сенкевич О.Ф., Клецов Є.С., Прокопенко Н.О., КльоцЮ.Ю. Особливості формування інвестиційного потенціалу: регіональний та національний аспект. *Вісник ХНАУ*. 2019. № 3. С. 343-357.
12. Іртищева І.О., Потапенко О.М. Інституційне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку. *Бізнес-навігатор*. 2011. №3 (24). С.102-106
13. Бурковський І.Д., Іртищева І.О. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку аграрного виробництва. *Економіка АПК*. 2005. №12. С.71-73.

References.

1. State Statistics Service of Ukraine (2020), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 15 February 2020).
2. Amway (2020), “Global Entrepreneurship Survey 2018”, available at: <https://news.amway.ua/ager/%d0%b4%d0%be%d1%81%d0%bb%d1%96%d0%b4%d0%b6 % d0% b5% d0% bd% d0% bd% d1% 8f/> (Accessed 15 February 2020).
3. Doing Business-2020 (2020), available at: <https://www.doingbusiness.org/> (Accessed 15 February 2020).
4. The Nikolaev regional council (2020), “Programs of development of small and medium-sized enterprises in the Nikolaev area for 2017-2018” and “Program of development of small and medium-sized enterprises in the Nikolaev

region for 2019-2020”, available at: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/decreeproject/15451247725c18bba45d2d1.pdf> (Accessed 15 February 2020).

5. Main department of statistics in the Nikolaev area (2020), available at: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 15 February 2020).

6. Ministry of Development of Communities and Territories of Ukraine (2020), “National strategy for regional development for the period up to 2027: "Human-oriented development and unity"”, available at: <http://www.strategy.kharkiv.ua/docs/SSRD.pdf> (Accessed 16 February 2020).

7. The Nikolaev regional council (2020), available at: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/decree/15470322945c35d6e6ae670.pdf> (Accessed 16 February 2020).

8. Dzyaduk, G.O. (2019) “Mechanisms of state regulation of development of small and medium agribusiness in Ukraine”, Abstract of Ph.D. dissertation, Public Administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kharkiv, Ukraine.

9. Irtysheva, I.O. and Kramarenko, I.S. (2014), “Investment attractiveness of the economy: inter-regional asymmetries”, *Regional economy*, vol. 2 (72), pp.84-95

10. Kramarenko, I.S. (2019), “Regional structure of investment potential: current state and conceptual approaches”, *KhNAU Bulletin*, vol. 4, pp. 150-162.

11. Kramarenko, I.S. Senkevich, O.F. Kletsov E.S. Prokopenko N.O. and Klyots, Yu.Yu. (2019), “Features of investment potential formation: regional and national aspect”, *KhNAU Bulletin*, vol. 3, pp. 343-357.

12. Irtysheva, I.O. and Potapenko, O.M. (2011), “Institutional support for investment and innovation development”, *Business navigator*, vol.3 (24), pp.102-106

13. Burkovsky, I.D. and Irtysheva, I.O. (2005), “Investment support for the economic development of agricultural production”, *APK economy*, vol.12, pp.71-73

Стаття надійшла до редакції 16.04.2020 р.